

НОВИ САД - На данашњи дан 1877. године српски краљ Милан Обреновић (тада кнез) одазвао се позиву Русије која је заратила с Турском. Србија је објавила рат, иако се још није опоравила од пораза у претходном рату са Турском. Српска војска је убрзо потукла Турке и ослободила је Ниш, Белу Паланку, Пирот, Куршумлију, Прокупље, Врање, Косово (велики део Старе Србије). Крајем јануара 1878. рат је завршен миром Русије и Турске у Сан Стефану, изразито на штету Србије. Одредбе мира у Сан Стефану - којима је устројена Велика Бугарска - европске силе нису признале и оне су измењене на Берлинском конгресу касније исте године. Србија је од тада и формално међународно призната као независна држава, уз територијална проширења - Пиротски, Врањски, Нишки и Топлички округ. Ипак, српска војска била је приморана да се повуче са Косова, које је претходно ослободила, што је веома тешко примљено.

Данас је петак, 13. децембар, 347. дан 2019. До краја године има 18 дана.

1204 - Умро је јеврејски филозоф, лекар, математичар и астроном Мојсије Мајмонид, следбеник Аристотела, највећи јеврејски филозоф средњег века. У најважнијем филозофском делу "Водич љубави" настојао је да рационализује религију, што је изазвало жестоку осуду ортодоксних присталица јудаизма. Написао је више астрономских и математичких расправа и 18 медицинских трактата.

1553 - Рођен је француски краљ Анри IV, први монарх из династије Бурбона, претходно краљ Наваре и вођа хугенота (француски протестанти, калвинисти) у верском рату с римокатолицима. Током владавине од 1589. до смрти 1610. повратио је Француској

унутрашњи мир "Нантским едиктом" о верској толеранцији 1598, учврстио је економски и политички и ојачао краљевску власт. Убио га је један католички верски фанатик. У Француској где је прозван "Анри добри" понекад га истичу као највећег владара у историји те земље.

1570 - Миром у Шћећину, Данска је признала независност Шведске.

1642 - Холандски морепловац Абел Тасман открио је земљу којој је дао име холандске провинције Нови Зеланд, али се због страха од домородаца Маора није искрцао. Заслуге за откриће Новог Зеланда припадају и енглеском морепловцу Џејмсу Куку, који се 1769. искрцао на једно од новозеландских острва.

1780 - Рођен је руски дипломата Карл Роберт Васиљевић Неселроде, министар иностраних послова Русије од 1822. до 1856. Водио је изразито реакционарну политику, оличену у Светој алијанси (основана после Бечког конгреса 1815. с циљем сузбијања револуционарних тенденција). Одговоран је за улазак Русије 1853. у Кримски рат против Турске. У рат против Русије потом су ступиле Француска, Британија и Сардинија (Пијемонт). После руског пораза 1856. поднео је оставку.

1784 - Умро је енглески писац и лексикограф Семјуел Џонсон, чији је "Речник енглеског језика" из 1755. више од века важио за најавторитативнији на енглеском говорном подручју. Захваљујући књизи његовог пријатеља Џејмса Босвела "Живот др Џонсона", која се сматра ретко добром биографијом, постао је опште познат. Остала дела: поема "Таштина људских жеља", трагедија "Ирена", критичарско дело "Животи песника".

1797 - Рођен је немачки писац Хајнрих Хајне, један од највећих песника 19. века, чија је поезија суптилног лиризма и осећајности врхунско достигнуће романтизма. После студија права у Гетингену и путовања по Европи, напустио је Немачку и отишао у Париз. Ту се спријатељио са Карлом Марксом и написао песму "Ткачи" и сатиричну поему "Немачка, зимска бајка". Претходно је "Књигом песама" 1827. унео у немачку лирику потпуно нов тон, што је учинио и у немачкој прози делом "Слике са путовања". У Паризу је деловао као нека врста културног посредника између Немаца и Француза - прозном збирком "Салон" обавештавао је Немце о духовним приликама у Француској, а за француске читаоце написао је дела "О историји новије лепе књижевности у Немачкој" и "Прилог историји религије и филозофије у Немачкој". Његова поезија је врхунско достигнуће немачког романтизма. Остала дела: збирке "Нове песме", "Романсеро", спев

"Ата Трол".

1808 - Мадрид је капитулирао пред француским царем Наполеоном I.

1816 - Рођен је немачки индустријалац и проналазач Ернст Вернер фон Сименс, који је с тројицом браће основао гигантску компанију "Сименс". Пронашао је 1846. телеграф с казаљком, 1866. динамо машину, а 1879. електрични трамвај.

1862 - У бици код Фредериксбурга у Америчком грађанском рату, јужњачки генерал Роберт Ли са 72.000 војника потукао је северњачког генерала Амброуза Бернсајда, под чијом командом је било око 114.000. Током тешких борби дуж реке Масапонакс, Берсајд је изгубио више од 12.000 војника.

1937 - Јапанске трупе окупирале су кинески град Нанкинг. Током наредних шест седмица страдало је око 200.000 Кинеза, махом цивила. У кинеској историографији тај период најчешће се назива "силовање Нанкинга".

1939 - У првој великој поморској бици у Другом светском рату британске крстарице "Ексетер", "Ајакс" и "Ахил" код залива Ла Плата у Атлантском океану тешко су оштетиле и онеспособиле немачки бојни брод "Адмирал Граф фон Шпе", који је током гусарског крстарења у јужном Атлантику и Индијском океану претходно потопио девет трговачких бродова.

1943 - Совјетска влада је у Другом светском рату саопштила да одлуке Другог заседања "Антифашистичког већа народног ослобођења Југославије" (АВНОЈ) "помажу даљој успешној борби народа Југославије" против нацистичке Немачке.

1944 - Јапански авион напуњен експлозивом, којим је управљао пилот самоубица - камиказа, ударио је у америчку крстарицу "Нешвил" и усмртио 133 члана посаде.

1967 - Седам месеци после успостављања војне диктатуре у Грчкој, војна влада је скршила контраудар и краљ Константин приморан је да са породицом побегне у Рим. Краљ је претходно у поруци нацији затражио подршку у "обнављању демократије и слободе", али су њему лојалне јединице биле неповезане и изоловане, а војна хунта унапред обавештена о контраудару. Војна влада кривила је круну за тешко стање у којем се земља тада нашла. Краљевска породица у Грчкој није била популарна, отуда је монархију у Грчкој срушила једна изразито десна влада.

1981 - Генерал Војтех Јарузелски заузео је ванредно стање у Пољској. Забрањена је даља активност такозваног независног синдиката "Солидарност". Војним пучем Јарузелског тада је отклоњена могућност војне интервенције.

1982 - У земљотресу у Северном Јемену, у провинцији Дамар, стотинак километара југоисточно од главног града Сане, погинуло је око 3.000 особа.

1988 - У Конгу (Бразавил) је потписан протокол Анголе, Кубе и Јужне Африке, уз посредовање Совјетског савеза и САД, којим је обезбеђен пут ка независности Намибије (Југозападна Африка) и заустављање грађанског рата у Анголи, започетог новембра 1975. Грађански рат у тој земљи је ипак окончан тек априла 2002. године.

1990 - Председник Афричког националног конгреса Оливер Тамбо дошао је у Јужну Африку, први пут после 30 година избеглиштва.

1991 - Бивше совјетске републике Казахстан, Киргизија, Таџикистан, Туркменистан и Узбекистан одлучиле су да се прикључе Заједници Независних Држава.

1994 - Председник Намибије Сам Нурјома и његова владајућа партија проглашени су победницима првих избора после стицања независности те афричке државе.

1995 - Европски парламент примио је Турску у европску Царинску унију, упркос крупних замерки Анкари због кршења људских права.

1995 - Румунски путнички авион срушио се после полетања са аеродрома у Верони, у северној Италији, и несрећу није преживео нико од 49 лица у летелици.

2001 - Петорица исламских терориста-самоубица упали су у зграду Конгреса у Њу Делхију и у оружаном окршају с припадницима обезбеђења 14 особа је погинуло, укључујући терористе. Индија је оптужила две милитантне исламистичке групе из Пакистана за умешаност у напад.

2003 - Трупe САД у Ираку ухапсиле су код Тикрита свргнутог ирачког председника Садама Хусеина, који се крио откако су у јуну те године америчке снаге скрсиле отпор Ирачана.

2003 - Председник САД Џорџ Буш потписао је закон којим су уведене санкције Сирији због њених наводних веза с терористима.

2006 - Белгијска национална телевизија приредила је у ударном вечерњем термину симулацију отцепљења Фландрије. Чак 89 одсто гледалаца изјавило је да је поверовало да је Белгија престала да постоји након наводне одлуке фламанске скупштине. Вест су озбиљно схватили чак и неки међународни и дипломатски кругови.

2010 - Умро је Ричард Холбрук, амерички дипломата. Сматран је за "архитекту" Дејтонског споразума. Радио је у свим администрацијама демократа од краја 1960-их година. Током администрације Била Клинтона Холбрук је био амбасадор у Немачкој 1993-94. године, помоћник државног секретара за европске послове 1994-95, а од 1999. до 2001. године амбасадор САД при УН. Његов дипломатски стил му је донео надимке "Булдожер" и "Побеснели бик".

2013 - Каиро се нашао под снегом, први пут након 112 година. Талас хладноће захватио је Блиски исток, па је снежни покривач, који се не памти у тим крајевима, покрио више земаља региона.

2016 - Сиријска војска преузела је потпуну контролу над Алепом. Одбрана побуњеника сломљена је претходног дана, што је омогућило велико напредовање сиријске војске и довело до повлачења побуњеника у неколико округа западно од зоне сукоба. Велики делови Сирије остали су и даље у рукама побуњеника, попут древног града Палмире.

(Танјуг)